

Miksi suomen kieli on sellaista kuin se on?

Lari Kotilainen
Helsingin yliopisto,
suomen kieli

Kielen elämä

**Suomen kieli
eilisestä huomiseen**

Lari Kotilainen
SILTALA

Tänään tarjolla:

Kuusi syytä

(ja mahdollinen bonus)

Ensimmäinen syy

Kantaaurali

kala, muna ja pesä

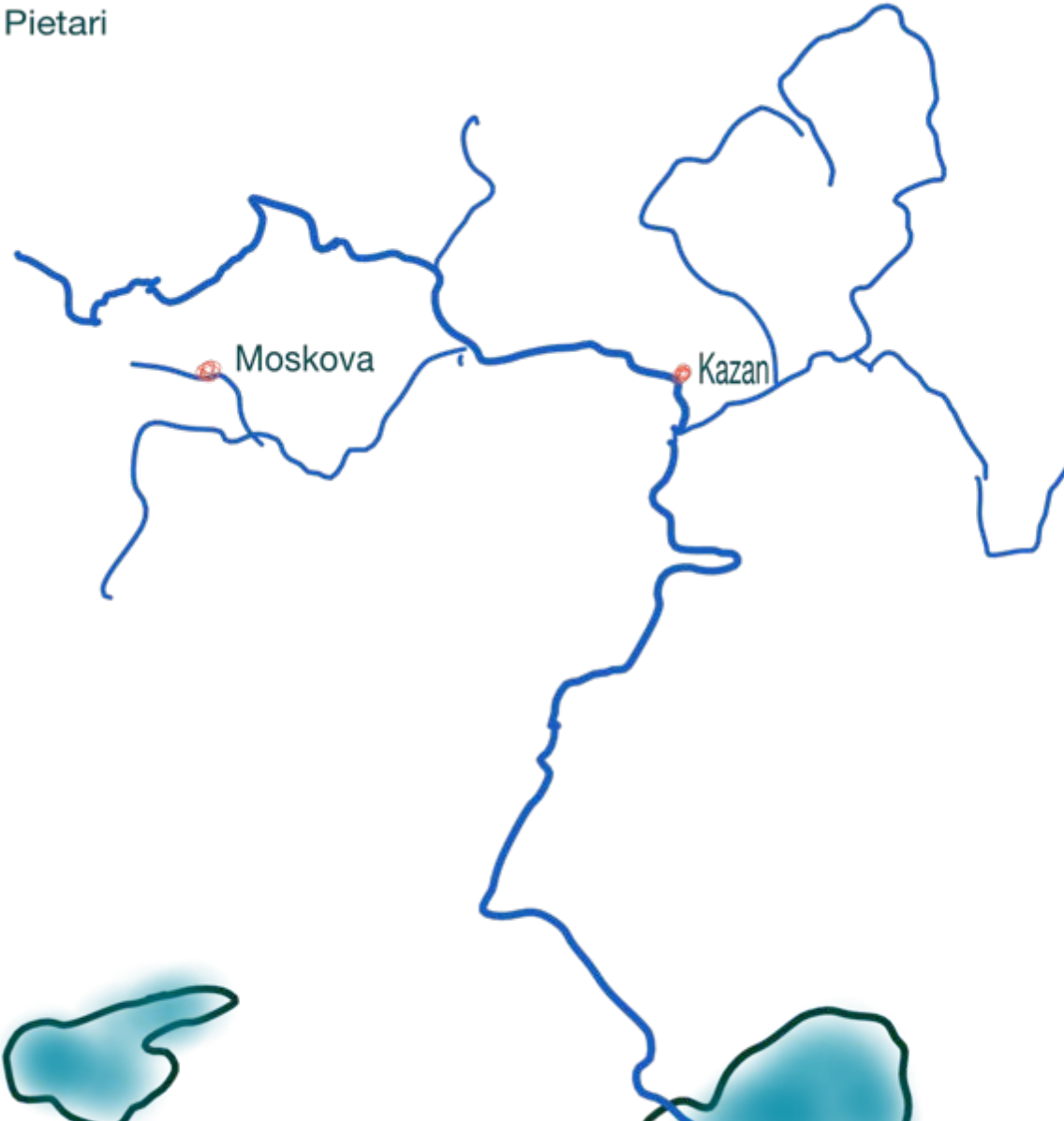
tuxi, jängka ja pola
(*'järvi', 'suo', 'puolukka'*)

- duaali
- 7 sijamuotoa
- ei esim. astevaihtelua

Pietari

Moskova

Kazan

Toinen syy

balteilta: *kaula, napa, kauha, sisar, tytär, morsian, heinä, herne, hirvi, meri, lahti, lohi*

germaaneilta: *äiti, kangas, kello, taikina, kaura, ruis, verkko, kuningas, valta, suuri, ja*

slaaveilta: *pakana, risti, pirtti, veräjä, saapas, lusikka, piirakka, papu, vapaa, tavara*

ruotsista: *kinkku, rusina, sakset, kenraali, pistooli, pommi, piippu, tupakka, kahvi*

Kolmas syy

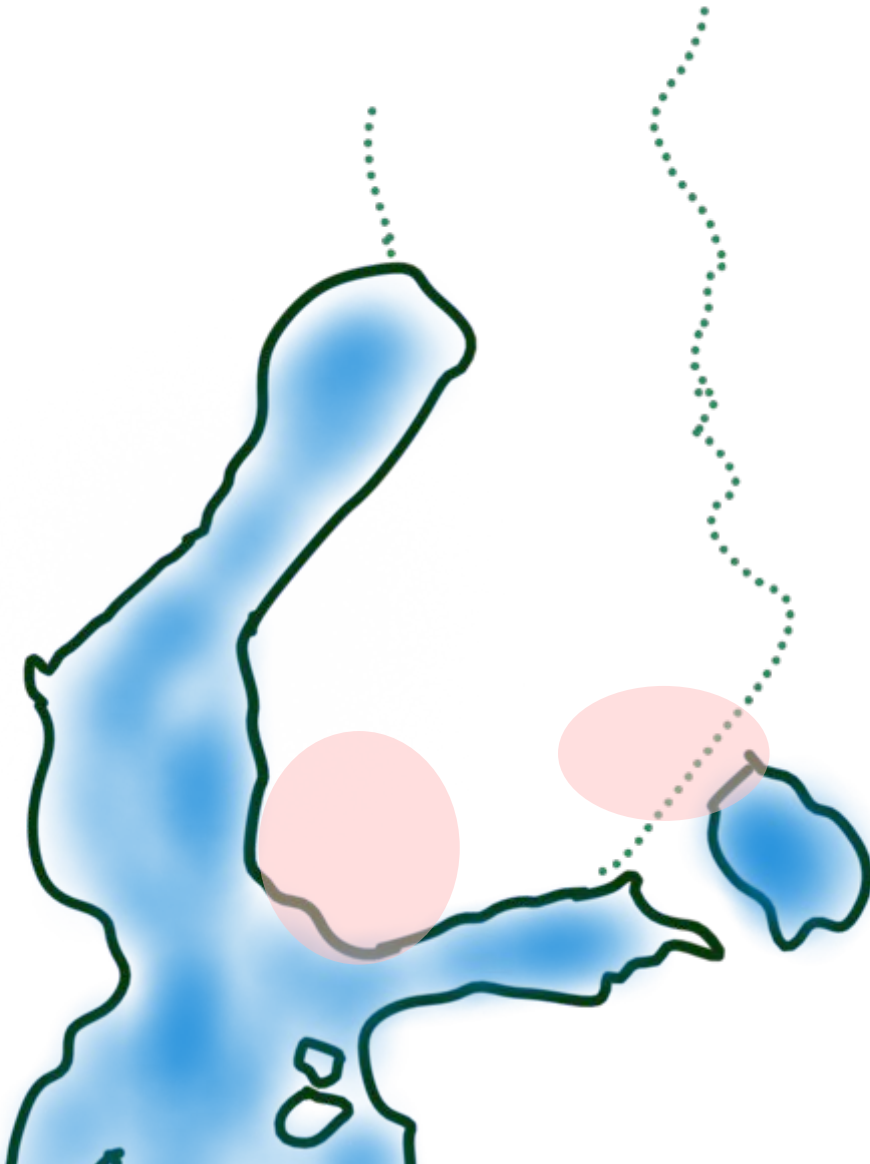

Suomi jakautuu

– kaksi suomen kieltä:
läntinen ja **itäinen**, joista
kehittyivät

→ hämäläismurteet ja
lounaismurteet

→ muinaiskarjala
→ itämurteet

Neljäs syy

Viides syy

Wolmari Kilpinen vuonna 1844 Suomi-lehdessä:

Kukin kieli on alussansa köyhä ja harvasanainen, sillä se on kuin sitä puhuva eli haastava kansakin. Kansan ollessa lasna, Kielikin on lapsellinen, ja sillä käy ainoastaan lapsellisia Mielteitä lausuminen.

kaavio väitellä tulehtua
yksilö puolue tietoinen osamäärä toimikunta
kertotaulu raaka-aine ulkonäkö monipuolinen
onnistua voimistella työttömyys määritelmä
arvostella ruokahalu luonnontuote osinko toimenpide ravintola kehittää
kansakunta enemmistö pääoma myönteinen
valtimo epäluottamus suunnitelma anteeksipyyntö **tiede yhteiskunta**
rahoittaa äärettömyys epäterveellinen **yhteenlasku** elämys toimitusjohtaja epäkohta **kuume**
vähennyslasku **lasku** aamiainen **ihmiskunta taide** halkaisija itsenäinen
lukumäärä **lasku** ravintoaine julkisuus tulevaisuus olemassaolo lämpömittari kone harhaluulo
sisältö periaate ennuste suhteellinen ruuansulatus **kone**
rokotus suudelma murtoluku mielipide koru kilpailla kunnianhimo sairaala
ruiske hinnasto elinkeino osasto

Kuudes syy

- Mitä te nyt aiotte tehdä?
- En tiedä. Minä lähden pois.
- Puhumatta Laurin kanssa?
- Niin. Älkää olko levoton.
En minä aio yrittää saada häntä takaisin. Hyvästi.
- Hyvästi.

(Valentin Vaala, Morsian yllättää, 1941)

Late, viistoista vee, heräs yks aamu Korsosta ja alko katteleen televisiota. Se on sellanen musta laatikko, jossa on nappuloita ja kapula. Hieno pötikkä. Siitä kun painaa, saa silmilleen neljä kanavaa, jos on häkkyrä katolla, niin kuustoista. Late alko tuijottaa Toosaa, ja annas olla, vähän vaille kahdeksan sieltä pomppas silmille sellanen kaks kertaa kaksmetrinen vosu, joku säähommeli, jolla oli sellaset vips vips silmät.

(Kari Hotakainen, Näytän hyvältä ilman paitaa, 2000)

Yhteenveto: 6 syytä

innovaattorit Volgalla

Suomenlahden naapurisopu

idän ja lännen jakautuminen

kirjakielen synty

1800-luvun uusi alkuräjähdy

kirjakielen nousu ja...

Bonus:

mitä seuraavaksi?

ENNUSTUS 1:

Uusia sanoja useista kielistä

Facebook, bitcoin, cleantech, shoutbox, bluetooth, handsfree, pitchaus

pitching-kilpailu, executive-lippu, networking-tilaisuus

sushi, ramen, anime, manga

wallah

ENNUSTUS 2:

Myös omakielisiä uusia sanoja

fingerikone, hiplain, hiplutin, kämmekkä,
nyplaattori, näpletti, näppiläppäri, näppitaulu,
näppäri, näpytin, näpötin, rukkasläppäri, räpylästin,
sormikas, sormilaattori, sormis, sormiska, sormitin,
tietokilkutin, täply, tökkimistoosa

ENNUSTUS 3:

Kielioppi muuttuu... mutta hitaasti

Kirjakieleen tosin puhekielisiä muotoja

- *alkaa tekemään*
- *oltu tehty*
- *minun suomen kieli*
- *me mennään*

ENNUSTUS 4:

Murteet selviävät... mutta muuttuvat nekin

lari.kotilainen@helsinki.fi / Twitter: [@LariKotilainen](https://twitter.com/LariKotilainen) /
YouTube: [Lari Kotilaisen suomen kieli](https://www.youtube.com/channel/UC...) / Facebook: [Suomensuojelija](https://www.facebook.com/Suomensuojelija/) /
[suomensuojelija.fi](https://www.suomensuojelija.fi) / kuvat [Aleksi Salokannel](https://www.aleksisalokannel.com/)